

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
KÉTÉLTŰ- ÉS HÜLLŐVÉDELMI SZAKOSZTÁLY

ÉVES JELENTÉS

2018.

Tartalom

Haragossikló-program	1
Keresztes vipera program	6
IV. „Herptábor”	8
Országos Kétéltű- és Hüllőtérképezés Program	10
Évzáró ülés	11
Év hüllője: az elevenszülő gyík	12

A HARAGOSSIKLÓ-ÁLLOMÁNYOK FELMÉRÉSE, AUTÖKOLÓGIAI VIZSGÁLATOK A PESTHIDEKGÚTI VÖRÖS-KÖVÁRON

Babocsay Gergely, Halpern Bálint, Péntek Attila László, Vági Balázs

Előzmények

Szakosztályunk 2011 tavaszán indította el a haragossiklóélőhely-védelmi programját. A rákövetkező 4 évben a program elsősorban a Buda környéki állományok monitorozására fókuszált, valamint részleges élőhelyrekonstrukciókat foglalt magába a Farkas-hegyen és a pesthidegkúti Vörös-kőváron. 2015-től kezdődően a Földművelésügyi Minisztérium (FM) felkérésére összesítettük a haragossikló-észleléseket és élőhelyfelméréseket valamint az adatgyűjtést kiterjesztettük az össze hazai populációra. 2016-ra a KHVSZ megbízást kapott az FM-től haragossikló-példányok rádióadóval történő nyomonkövetésére.

Cél

2018-ban az alábbi célokat tűztük ki:

- A 2016-ban rádiónyomkövetővel ellátott 5 haragossikló követése a pesthidegkúti Vörös-kőváron, és általuk az életójukról, mozgáskörzetük nagyságáról információkat gyűjteni.
- A Farkas-hegyen és a Dunamenti élőhelyeken is megjelölni haragossiklót nyomkövetővel.
- A haragossikló-védelmi program eredményeinek összesítése a Minisztérium által támogatott többretű védelmi program előkészítéséhez.
- A projekt kommunikálásán keresztül a szakosztály működésének minél szélesebb körben történő megismertetése.

Haraqossikló ifjone a Vöröskőváron

A projekt résztvevői

- 2018-ban a felmérésekben a 4 projektfelelős és további 25 önkéntes vett rész.
- A projekthez jelentős elvi és gyakorlati támogatást kaptunk a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságtól és a Duna-Dráva Nemzeti Parktól, valamint a Földművelésügyi Minisztérium Természetmegőrzési Főosztályától.
- A tanösvény átadását a Jane Goodall Intézet szervezte, az egyéb projektfeladatokat (hatósági, tulajdonosi egyeztetések, engedélykérelmek stb.) elsősorban a KHVSZ és a Duna-Ipoly Nemzeti Parki Igazgatóság munkatársai látták el.

Engedélyek

A Szakosztály 2016 januárjától rendelkezik a felmérésekhez, az élőhelykezeléshez szükséges, valamint a haragossiklók rádiós nyomonkövetéséhez szükséges természetvédelmi engedéllyel. Engedély iktatószáma: OKTF-KP/ 133-23/2016.

Költségek

A programban 2018-ban összesen 207 989 Ft-ot használtunk fel az alábbi bontásban:

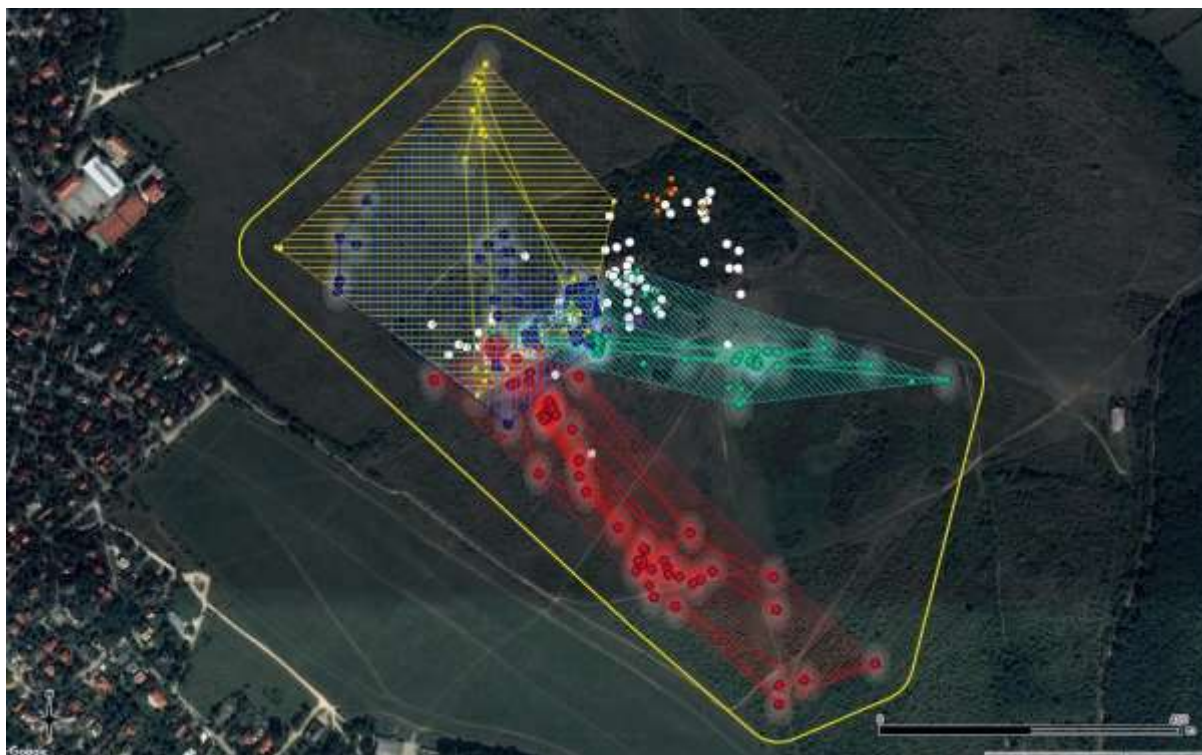
<i>Cél</i>	<i>Összeg</i>
Útiköltség	137 199
Konferencia részvétel	62 018
Anyagköltség	8 772
Összesen	207 989

A projekt 2018-as szakaszának rövid leírása

Élőhelyfelmérések és haragossikló-észlelések

2018-ban fokozott tempóban folytattuk a Dunamenti állományok monitorozását. Pakson 15, Dunakömlődön és Kisapostagon 7-7, Dunaföldváron pedig 2 alkalommal észleltünk haragossiklót vagy levedlett bőrt. A korábbi terveknek megfelelően a Dunamenti élőhelyeket is bevontuk a telemetriás vizsgálatba. Májusban Dunakömlődön, augusztusban pedig Pakson láttunk el rádiónyomkövetővel 1-1 kifejezett siklót.

A Vörös-kőváron és más Buda környéki élőhelyeken is folytattuk a felméréseket. Összesen 60 esetben figyeltünk meg haragossiklót, illetve levedlett bőrt. A felmérések során talált vedléseket a Magyar Természettudományi Múzeum gyűjteményében helyeztük el. A korábban jeladóval ellátott példányok közül Lilit sikerült visszafogni és új jeladóval ellátni, valamint egy további hím példányt (Lali) jelöltünk meg. A jeladós haragossiklók mozgásait megismerve a korábbi módszerekkel gyűjtött észlelési adatokon (fehér pontok az ábrán) alapuló 7 ha-osnak ismert haragossikló élőhely mintegy 30 ha-osra nőtt (sárga vonallal határolt terület az ábrán).

A rádiós nyomkövetővel jelölt haragossiklók észlelési pontjai és mozgáskörzetei a Vörös-kőváron

Genetikai vizsgálatok

A Magyar Természettudományi Múzeummal és a Bécsi Állatorvostudományi Egyetem Genetika Tanszékével együttműködve folytattuk a korábban gyűjtött DNS-minták genetikai analízisét. Ezeket a mintákat az MTM Molekuláris Taxonómiai Laboratóriumának Genetikai Erőforrások Gyűjteményében helyeztük el. Horvát, román, görög kollégáktól is sikerült referencia-mintákat kapni, így a Bécsbe küldött mintákat felhasználva, egy újgenerációs szekvenálási eljárás segítségével (ddRad) megállapították a magyarországi populációk genetikai változatosságát és távolságát. Az eredmények azt mutatják, hogy a hazai populációk három csoportra különülnek el: Vöröskővár; Budai-hegység + Duna-menti állományok; és Villányi-hegység. Ennek az elkülönülésnek az oka evolúciós történetükben keresendő. Az előzetes eredmények alapján azonban elmondható, hogy a vöröskővári állomány extrém

alacsony genetikai változatossággal rendelkezik, ami izoláltságának és a kis egyedszámból eredő beltenyésztettségnek köszönhető. Eredményeinket tudományos publikációban készülünk bemutatni.

A kutatást az MTM-mel közösen, „*A kaszpi haragossikló filogeográfiája és adaptív evolúciója*” címen elnyert Osztrák-Magyar TÉT pályázat részbeni támogatásával valósítjuk meg. A pályázat keretében áprilisban meglátogattak minket az osztrák partnereink, illetve októberben Bécsben közösen dolgoztunk a minták elemzésén és a kapott eredmények értékelésén.

A Jane Goodall Tanösvény átadása

A pesthidegkúti Vörös-kőváron megépült Jane Goodall tanösvény hivatalos megnyitójára 2018. május 18-án került sor, melyen személyesen Jane Goodall is részt vett. A tanösvény célja a kaszpi haragossikló és élőhelyének bemutatása, védelme. Ahogyan a 2017-es beszámolóinkban már megírtuk, a tanösvény költségeit a lakosság, civilek, cégek, és a II. kerületi önkormányzat támogatta, egy „Adjuk össze!” kampány keretében, amelyet a Jane Goodall Intézettel együttesen hívtunk életre. Az eseményen megjelentek a Jane Goodall Intézet, a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság, a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület, II. kerületi Önkormányzat, a Földkelte Kulturális és Környezetvédelmi Egyesület, valamint a Roots&Shoots hálózat magyarországi csoportjainak képviselői. A II. kerületi Önkormányzat által meghirdetett rajzpályázat díjazottjai Jane Goodalltól és Láng Zsolt Polgármester Úrtól vették át nyereményeiket, köztük a földjékként felkínált Herptábor résztvevőit. Ezt követően a Roots&Shoots, azaz Rügyek és Gyökerek iskolás csoportok színes és izgalmas előadásokon keresztül mutatkoztak be.

A hivatalos átadót megelőzően Jane Goodall a projektben résztvevők kíséretében külön is megnézte a tanösvényt. Az időjárás miatt ugyan a haragossiklók nem voltak aktívak, de a felhőkön átszűrődő nap ígéretére előmerészkedő, nászruhás zöld gyíkok pózolása rabul ejtette a csimpánzkutatót. Nagy élmény volt, hogy séta közben mesélhettünk neki a részben róla elnevezett, rádiójeladós haragossiklók, Jane, Vali vagy Tarzan nyomonkövetése révén feltáruló világokról, illetve a tanösvény létrejöttének történetéről.

A Tanösvény átadását követően számos megkeresés érkezett vezetett túrára, melyet a rendszeres telemetriás felmérések ütemében próbáltunk kielégíteni. Osztálykirándulás keretében járt kint velünk csoport a XIII. kerületi Számítástechnikai Általános Iskolából, a Mórnicz Zsigmond Gimnáziumból vagy az Osztrák Herpetológiai Társaságtól (ÖGH), illetve számos kisebb társaságot kalauzoltunk a haragossiklók világába.

Jane Goodall, a róla elnevezett tanösvény kezdőpontján

Jane Goodall „szűk körben” is végig járta a tanösvényt

A Jane Goodall Tanösvény adományozói és támogatói listája:

Anna - Dki
 Anonymous
 Anonymous
 Anonymous
 b - Kongsvinger, Norvégia
 Babocsay Ádám - Tinnye
 Babocsay Gergely - Budapest
 Baji-Gál család
 Berecz Tiborné - Budapest
 Csatlós Árpádné - Hódmezővásárhely
 Cseke Gyöngyvér - Budapest
 Danku József - Monorierdő
 Duska Gizella
 Eöry Brigitta - Szentendre
 Európa Universitas Kft. - Érd
 Frekot Erika - Budapest
 Gábrriel Róbert és Gábrrielné Wilhelm Márta - Pécs
 Gerber-Csóti Bence - Budapest
 Gergely Cecília - Budapest
 Green - Budapest
 Hafenscher Viktória - Budapest
 Halász Ferenc - Budapest
 Herpay Zsuzsanna - Budapest
 II. kerületi Önkormányzat
 Ildikó - Budapest
 Juhász Péter Tibor - Szada
 Kádár család
 Kádár Ferenc - Budapest
 Kapuvári Szilvia - Budapest
 Kiss Atilla - Budapest
 Kovács Szilvia
 Könczöl Adél - Budapest
 Kujbusné Molnár Erzsébet - Demecser
 Lovas Nóra - Dunkakeszi
 Marci - Tokaj
 Molnár Attila Dávid
 Morvai József - Budapest
 Mundy Monika - Budapest
 Nagy Daniel - Budapest
 Nagy Szilvia - Budapest
 Nagyné Juhász Anna - Gyula
 Nedeczky Ildikó - Budapest
 Neményi Judit - Budapest
 Németh Ferenc - Súlysáp

Németh Katalin&László - Budapest
 NIOK Alapítvány
 Oláh Ágnes - Budapest
 Paksi Attila és Heim Anita
 Pauló Gergő - Budapest
 Pavlyák Enikő - Budapest
 Petruska - Budapest
 Polgár Emese - Budapest
 Regőczy Miklós
 Returpack Kft(minden doboz visszajár)
 Ruzsa Ágota - Remeteszőlős
 Somogyiné Dr.Dudás Katalin - Miskolc
 Stephenson-Ihasz - Macon, GA, USA
 Szabó Béla - Budapest
 Szabó Bertalan - Pécs
 Szigeti-Böröcz Ferenc - Budapest
 Thurzó György - Budapest
 Tibor - Budapest
 Tóth Adrienn - Budapest
 Varga Zsolt - Budapest
 Vastag Éva - Budapest
 Vica - Érd
 Zsuzsa - Budapest

Iskolás csoportok mutatják be a környezetért tévő programjaikat Jane Goodallnak

Tárgyi, szolgáltatási felajánlás:
 2SE Siklóernyős Klub.

Médiatámogatók: Greenfo.hu
 Turista Magazin.

A 2018. évi munkákban résztvevő személyek névsora:

Babocsay Gergely	Halpern Ádám	Pamela Burger
Balogh Diána	Halpern Balázs	Péntek Attila László
Bancsik Barnabás	Halpern Bálint	Rahmé Nikola
Barabás Lilla	Herczeg Dávid	Sara Ledo
Baracsy Ákos	Kádár András	Sarita Mahtari Williams
Barócsi Sándor	Kóbori Attila	Szentirmai Zöld Máté
Farkas Balázs	Kókay Szabolcs	Vági Balázs
Fehér Tamás	Kovács Gergő	Vörös Judit
Fodor Zsófia	Kovács Norbert	Wenner Bálint
Halász Antal	Novák Adrián	

Médiaszereplések:

2018. május Jazzy Klub Rádió: a Jane Goodall tanösvényről. (Babocsay Gergely)

Az év hullője az elevenszülő gyík. Szent István Rádió, Eger, 2018. január 8. (Babocsay Gergely)

Az év hullője az elevenszülő gyík. Info Rádió. 2018. január hírblokkok (Babocsay Gergely)

Az év hullője az elevenszülő gyík. Kossuth Rádió. 2018. január 3. (Babocsay Gergely)

<https://www.mediaklick.hu/cikk/2017/12/31/ter-ido-a-2018-as-ev-emplose-a-kihalas-szelen-allo-foldikutya-lett/> (Babocsay Gergely)

A Ramsary területek élővilága, kételtűek, hullók. Kossuth Rádió, 2018 február 5. : <https://www.mediaklick.hu/cikk/2018/02/01/ter-ido-vizes-elohelyek-vilagnapja>

Írott sajtó. (Babocsay Gergely)

Az MME igazgatója, Halmos Gergő mond beszédet

Közös kép Jane Goodallal az átadó ünnepségen, a pesthidegkúti vitorlázórepülő-téren

A KERESZTES VIPERA VÉDELMI PROGRAM 2018-AS EREDMÉNYEI

Babocsay Gergely, Halpern Bálint, Krecsák László, Somlai Tibor, Péntek Attila László, Vági Balázs

A PROGRAM ÁLTALÁNOS CÉLJAI

- a keresztes vipera hazai elterjedésének feltérképezése, az irodalmi adatok feldolgozása
- a veszélyeztetett élőhelyeken megfelelő kezeléssel a keresztes vipera fennmaradásának biztosítása
- a célok megvalósításába minél nagyobb számú önkéntes bevonása

ENGEDÉLYEK

A Szakosztály 2016 januárjától rendelkezik a felmérésekhez természetvédelmi engedéllyel. Engedélyek iktatószámai: OKTF-KP/ 133-23/2016

A 2018-AS TEVÉKENYSÉGEK RÖVID ÖSSZEFOGLALÁSA

Szakosztályunk a Természet Szolgálatában Alapítvánnyal (TSZA) szorosan együttműködve még 2015 nyarán kezdett bele a keresztes vipera hazai állományainak felmérésébe. A felmérésekre a TSZA külön-külön kötött szerződéseket a területileg érintett nemzeti parkokkal (Duna-Dráva, Balatonfelvidéki, Hortobágyi és Aggteleki Nemzeti Parkok), így végül 4 külön kis programot indítottunk be a KHVSZ koordinálásával.

Somogyicsón észlelt hím példány

Irodalmi és múzeumi adatok feldolgozása

Eddig összesen 55 tudományos cikket találtunk, mely a keresztes vipera hazai előfordulásával kapcsolatos. Ezekből a hivatkozásokból összesen 96 helyet sikerült kigyűjtenünk, melyeket próbáltunk a lehető legpontosabban georeferálni.

A Magyar Természettudományi Múzeum gyűjteményében 148 Magyarországról származó keresztes vipera található, melyek közül 120 esetben ismert a lelőhely valamilyen szinten, de csak 3 ízben sikerült a pontos koordinátákat is kideríteni.

Kutatók és Herptérkép adatainak feldolgozása

A korábban a fajt kutató kollégákat megkerestük és kértük, hogy osszák meg velünk keresztes vipera adataikat. A beérkezett adatokat a kutató neve alatt feltöltöttük a „Herptérkép”-re. A már korábban a honlapra feltöltött adatokkal együtt összesen 286 észlelési adatot sikerült így összegyűjtenünk.

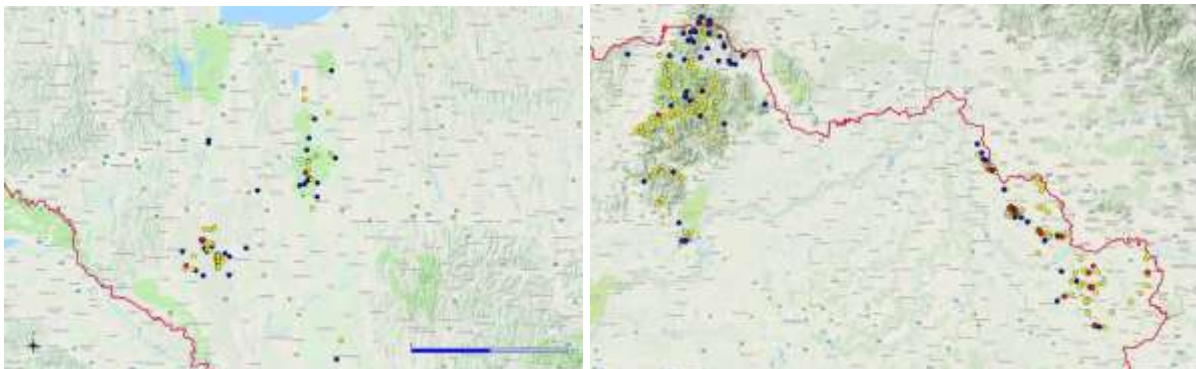
Terepi adatgyűjtés, állományok felmérése

Tavaszi és őszi időszakban mind a négy mintavételi területre rendszeres bejárásokat szerveztünk. A korábbi aszályos éveket követően 2018 időjárása végre kedvezett a keresztes viperák észlelésének. Kaszón 9 példányt és Boronkán 1 példányt észleltünk, míg a Beregi síkon további 58 példányt regisztráltunk.

Genetikai vizsgálatokkal igazoltuk, hogy a Dél-Nyugat magyarországi állományok a *V. berus bosniensis* keresztes vipera alfajhoz tartoznak.

Keresztes vipera testtömeg mérése

Keresztes viperák adatai dél-nyugat és észak-kelet Magyarországon
(kék: irodalmi, sárga: Herptérkép, piros: 2018-as felmérés)

A PROGRAM CÉLJAI 2019-BEN

- további adatbázisok felkutatása és integrálása
- szervezett felmérések a régióként kijelölt célterületekre
- genetikai vizsgálatok megkezdése
- méregminták gyűjtése későbbi analízis céljából
- a veszélyeztetett élőhelyekre vonatkozó kezelési ajánlások megfogalmazása
- genetikai vizsgálatok a magyarországi állományok populációgenetikai állapotfelmérése és taxonómiai helyzetének pontosabb megállapítása érdekében

A 2018. évi munkákban résztvevő személyek névsora:

Babocsay Gergely
Baracsy Ákos
Borza Nándor
Bozóki Balázs
Cserjés Gábor

Eröss Mariann
Galántai Bálint
Habarics Béla
Halpern Bálint
Péntek Attila László

Somlai Tibor
Toldi Miklós
Vass Imre
Vági Balázs
Wenner Bálint

Egy párzást is sikerült megfigyelni a Jánki-erdőben

IV. HERPETOLÓGIAI TÁBOR („HERPTÁBOR”)

Vági Balázs

A IV. Herpetológiai Tábort 2018. június 17–22. között rendeztük a Börzsönyi Királyréten, a Duna–Ipoly Nemzeti Park oktatóközpontjában, a Hiúz Házban. 25 táborozó (korosztály: 10–19 év) és hat szervező vett részt az eseményen. A lebonyolítás a tavalyi évben bevált módon történt:

- a magasabb részvételi díj nem tartalmazta az utazás költségét.
- egy nappal lerövidítettük a tábort (6 nap, 5 éjszaka)
- az étkezéseket kiszerveztük, jórészt (egy bográcsozás és egy szalonnasütés kivételével) egy táboroztatásban kipróbált helyi vendéglő biztosította
- az „Év faja” rajzpályázat két nyertesének féláras kedvezményes opciót biztosítottunk
- MME tagoknak kedvezményes részvételi díjat kínáltunk.

Ezen kívül felhagytunk a „frontális tanítás” hagyományával, és bevezettük a felfedezésen alapuló (Inquiry Based Learning) módszert, melynek révén a táborozók önállóan, kisebb csoportokba szervezve szerezhetik meg a kétéltű- és hullőbiológiai ismereteket. A társaságot 5 csapatba osztottuk, és innentől kezdve minden csapat maga dokumentálta a talált fajokat, próbálkozott a meghatározásukkal és lényeges

Vízisikló fotózása

bélyegeik leírásával. A csapatokat vezetőként egy-egy idősebb, tapasztaltabb táborozó fogta össze, és a programok során a szervezők is külön-külön foglalkoztak az egyes csapatokkal, vetésforgószerű rendszerben. A szóba jöhető kétéltű- és hullőfajok jó része előkerült a tábor során, a szerencsés időjárás miatt meglehetősen bőségben (pl. erdei siklóból 10 példányt találtunk).

A tavalyi évhez hasonlóan volt herpeto-képzőművészeti, természetvédelemről, kutatásokról, a szakirodalom használatáról szóló foglalkozás is. A Börzsönyi túraútvonalakat csillagtúraszerűen használtuk ki, mindennap más irányban, más vezetővel indultak útnak a csapatok. A túrák során és utánuk a résztvevők önállóan végezték a fajok határozását, az előfordulások szakszerű rögzítését a Herptérképen. A tábor számtalan kétéltű- és hullőadatot eredményezett Királyrét néhány kilométeres körzetében (13 faj összesen 89 észlelése), melyek természetesen szállásadónk, a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság számára is rendelkezésre állnak. A tavalyi évhez hasonlóan a jól teljesítő csapatok plusz pontokat kaptak, és persze a főzésben, mosogatásban, takarításban való segítségért is jártak a pontok. A legtöbb pontot a tábor végi kvízszerű csapatversenyen lehetett megszerezni.

KÖLTSÉGVETÉS

A részvételi díj MME-tagoknak fejenként 35 000 Ft, nem MME tagoknak 45 000 Ft volt (hiszen ez utóbbi ÁFA-köteles bevétel volt az MME részére), amit két részletben kellett az MME számára befizetni. A résztvevők vagy szüleik/családjuk két fő kivételével beléptek az MME-be. Két résztvevő érkezett félárú kedvezménnyel a rajzpályázat révén. A tábor nyereséggel zárult.

Bevétel:	860 000 Ft
Szállás	302 000 Ft
Étkeztetés	258 010 Ft
Ellátmányból fedezett költségek (élelmiszer, fogyóeszközök)	43 606 Ft
Utiköltség:	100 000 Ft
Összes költség:	603 706 Ft
Mérleg:	152 294 Ft

A tábor pozitív mérlegét herpetológiai túrák és a következő tábor szervezésével kapcsolatban felmerülő költségekre fordítjuk.

ÉRTÉKELES

A IV. Herptábor minden célkitűzésnek megfelelt, a következőt is ilyen elvek alapján fogjuk szervezni. A tábor a helyszíni ÁNTSZ ellenőrzésen is megfelelt a követelményeknek.

Nagyobb figyelmet kell fordítani a sürgősségi betegellátás lehetőségének felmérésére (az idej, és a korábbi táborban is történt olyan kisebb baleset, ami orvosi vizsgálatot vont

maga után – szerencsére minden rendben zajlott, csak könnyebb sérülések történtek). Felmerült valamiféle felelősségbiztosítás kötésének lehetősége, ezt meg fogjuk vizsgálni a következő tábor szervezése során. A 2019-as tábor lefoglalt helyszíne ANPI Szalamandra Ház, Szögliget.

A Herptáborban gyűjtött előfordulási adatok a Herptérképen

A IV. HERPTÁBOR SZERVEZŐI:

Babocsay Gergely, Bozóki Balázs, Balogh Diána, Becsei Katalin, Mizsei Edvárd, Péntek Attila, Vági Balázs

ORSZÁGOS KÉTÉLTŰ- ÉS HÜLLŐTÉRKÉPEZÉSI PROGRAM

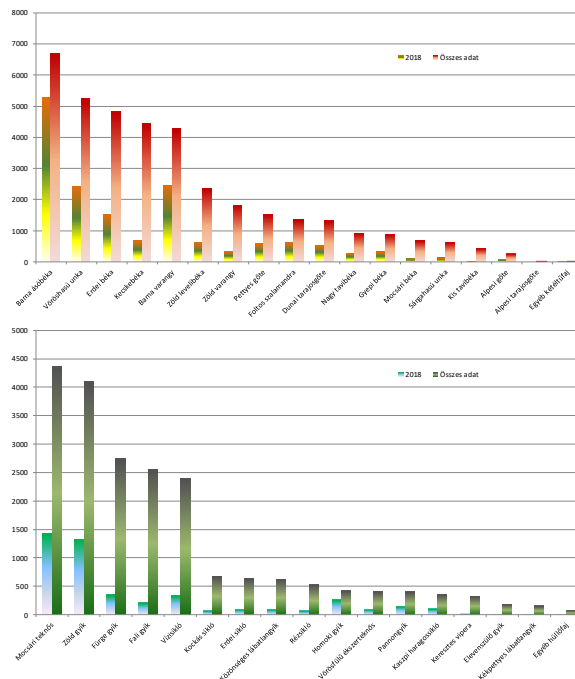
Halpern Bálint, Vörös Judit

Az Országos Kétéltű- és Hullőtérképezés programunk 2018-ban is eredményes évet zárt, az önkéntesek összesen 3 304 új feltöltést küldtek be a honlapra, így a működés első 8 évében már 58 736 előfordulási adat (37 724 kétéltű és 21 012 hullő) gyűlt össze a hazai herpetofaunáról.

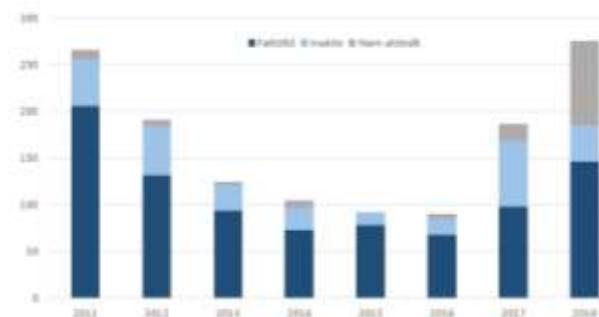
Érdeemes megemlíteni, hogy a 2018-ban beérkezett adatok több mint harmadához (1 111) fényképet is csatoltak, ami nagyban segíti a validálás folyamatát.

Az elmúlt évben összesen 164 új feltöltő regisztrált, akik közül 90-en megfigyelést is töltöttek fel. Eddig 731-en osztottak meg adatot az összesen regisztrált 1000 felhasználó közül.

A korábbi évekhez képest tovább növekedett regisztrációk számában jelentős szerepe van a két okostelefonra szánt, androidos alkalmazásnak: a „Herpterkep” és „Kétéltű- és hullőhatározó”.

A 2018-as évben érkezett és az összes eddigi megfigyelés fajonkénti eloszlása.

Újjonnan regisztrált felhasználók évente

A 2018-as évben honlapunkra beérkezett adatok területi eloszlása.

Jelenleg a legtöbb adatpont (6 704) barna ásóbéka megfigyelésről érkezett, míg a leggyakrabban észlelt hullő a mocsári teknős (4 375).

A 2018-as „célfajról”, az elevenszülő gyíkról 11 megfigyelés érkezett, így már összesen 190 megfigyelés található a fajról az adatbázisunkban.

ÉVZÁRÓ ÜLÉS – 2018. december 11.

Babocsay Gergely

Advent második vasárnapján rendeztük meg szokásos évértékelő ünnepi összejövetelünket a Fővárosi Állat- és Növénykert Szeráj-termében, a szomszéd helyiségben élő majd 50 tengerimalac sivító lelkesedése mellett.

A már bevett forgatókönyv szerint Babocsay Gergely beszámolt a szakosztály egész évi munkájáról, Vörös Judit pedig a Herptérkép legújabb eredményeit ismertette. Az éves beszámoló tartalmaznak bizonyult: sikeres Herptábort, gyakos vándorkiállítást, elevenszülő-gyakos kirándulásokat, rajzversenyt, fajmonitorozó programokat, Jane Goodall tanösvényavatót tudhatunk magunk mögött (a Szakosztály 2018-as tevékenységének beszámolója januárban olvasható lesz a honlapon khvsz.mme.hu). A jövő évre előre tekintve kihirdettük 2019 kételtűjét, a foltos szalamandrát is.

A hazai kételtűek és hüllők térképezését szolgáló Herptérkép idei terméséről szóló beszámoló is sok rekordról adott hírt: új feltöltőkről, rengeteg új képes észlelésről, és sok-sok szép kételtűekről és hüllőkről készült képről, amelyeket idén is bögrékkel, kitűzőkkel és pólókkal jutalmaztunk.

- Dr. Kókay Károly töltötte fel a legtöbb adatot 2018-ban (162),
- míg a legtöbb fényképes adatot (125) Pintér Zsolt szolgáltatta.
- A legszebb fénykép kategóriában Bancsik Barnabás 1. (kockás sikló), Orosz József 2. (kockás siklók) és Wenner Bálint 3. (erdei sikló) nyert díjat.
- Legérdekesebb képpel illusztrált adatot Szijártó Zoltán küldte be (zöld gyík), de Medveházi Zsuzsanna (alpesi szalamandrák) és Szilágyi Alice (vízsisikló erdei békát fogyaszt) fotóit is díjaztuk.

A díjazott képekkel együtt a legszebb 50 képet tartalmazó válogatást és a szakosztályülésen készült képeket is a honlapunkon lehet megtekinteni.

Az ülést záró előadást idén Halpern Bálint tartotta, aki érdekes személyes tapasztalatait osztotta meg az európai viperák élőhelyeiről és természetvédelméről. Az összejövetel ezt követően, a hagyományokhoz híven kötetlen csevegésbe és evés-ivásba ment át. A batus partira mindenki kitett magáért: volt házi körözött, káposztás és húsos bejgli, kókuszgolyó, házi májkrém, meggyes piskóta, így éhen senki nem maradt.

A programot hagyományosan két vezetett túra zárta: az egyik a Varázshegybe, a másik a Mérgezházba. A vezetett túrán sok mindent hallhattunk az aldabrai óriásteknősök étrendjéről, az állatkerti komodói varánusz púpjáról, a sziréngóték ifjúságának hormonális okairól, és egy kis demonstrációt is megtekinthettünk a matamata vákuumtorkának erejéről.

A találkozónak volt azonban egy fontos üzenete: 2019-ben még több önkéntesi segítségre lesz szükségünk, ha érdemben szeretnénk tenni a kígyókért, békákért, gyíkokért és szalamandrákért.

AZ ÉV HÜLLŐJE: AZ ELEVENSZÜLŐ GYÍK

Babocsay Gergely, Balogh Diána, Halpern Bálint,
Péntek Attila László, Vági Balázs, Vörös Judit

Az előző évekhez hasonlóan Szakosztályunk idén is kiválasztott egy fajt, melyre 2018-ban megkülönböztetett figyelem irányult. 2018-ban az év hullője címet az elevenszülő gyík (*Zootoca vivipara*) kapta.

Az év folyamán –a hagyományokhoz hűen – e faj szélesebb körű megismertetését tűztük ki célul. Elsőként a Madártávlat tavaszi számában terjedelmes **ismeretterjesztő cikket** közöltünk az év hullőjéről. További hasznos segítségként –pedagógusok számára is – a honlapra felkerült és letölthetővé vált az év fajtát érintő **ismeretterjesztő előadásunk**, valamint egy **képválogatás**. Idén is készült a fajt bemutató szórólapunk és matrica, illetve iskolák számára nagyméretű poszter, valamint az elevenszülő gyíkot ábrázoló **használati- és emléktárgyak** (szórólap, póló, bögre, hűtő mágnes, kitűző).

Vándorkiállításunk a Mátra Múzeumban

A hazai gyíkfajok megismertetése céljából 8 tablóból álló **vándorkiállítást** is készítettünk, melyeket önállóan is felállítható, úgynevezett rollupokra nyomtattunk. Ezt a vándorkiállítást térítésmentesen bocsátottuk az oktatási intézmények rendelkezésére, igény esetén a gyíkokat bemutató ismeretterjesztő előadással egybekötve, ezzel is elősegítve az alkotók inspirálását. A kiállítás országsszerte összesen 28 helyszínen volt látható.

Annak jegyében, hogy minél több korcsoport felé tudjuk közvetíteni az „év hullője” és párhuzamosan az „év kétéltűje” program fontosságát, valamint a Szakosztály tevékenységét, a témában az év folyamán számos ismeretterjesztő előadást tartottunk magunk is, önkénteseink aktív részvételével. Ezeken az előadásokon összesen 1200 fő vett részt.

Az év hullője program felütését a Csongrádi HCS szervezésében 2018. február 15-én megtartott előadás jelentette. Az év folyamán Szakosztályunk megjelent az MME kisebb-nagyobb rendezvényein, családi napjain, továbbá az idén harmadszorra megrendezésre kerülő farmosi Békanapon is, melyet az MME Tápió-vidéki Helyi Csoportja és a Duna-Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság közösen szervezett. Továbbá idén is alkalmunk volt részt venni a DINPI dömösi Zöld Forratagán. Az év folyamán többször volt tematikus foglalkozás a Mátra Múzeumban, illetve a Magyar Természettudományi Múzeumban is, mely az év fajtát állította a középpontba.

Standolás Dömösön

2018. október 7-én a KHVSZ meghívott szervezatként részt vett az MTM Mátra Múzeumának Állatok világnapja alkalmából rendezett egész napos családi programján, Gyöngyösön. Standdal voltunk jelen, szóróanyagokkal, élő állattal, illetve a Zöld Forrás támogatásával készült Magyarország gyíkjai kiállítással. Aznap a programon 330 látogató vett részt.

A KHVSZ maga az év fájának négy élőhelyére szervezett herptúrákat, ezek sorrendben Farnos (március), Ócsa (április), Dél-Nyírség (május) és Bereg (október). A túrákon összesen több mint 100 érdeklődő vett részt.

A személyi jövedelemadó 1%-ának felajánlásaiból az MME-hez befolyt összegre kiírt belső pályázaton 7 HCS nyerte el a támogatást a témával kapcsolatos tevékenységek megvalósításához. A szakmai és anyagi támogatásnak köszönhetően országsszerte számos előadás és vezetett túra koncentrált az "Év fájára", melyen több mint 3500 fő vett részt.

Tavaszi Herptúra Ócsán

A Helyi Csoportoknál megtartott közművelődési tárgyú programok jegyzéke:

<i>Rendezvény időpontja</i>	<i>Rendezvény jellege</i>	<i>Rendezvény helyszíne</i>	<i>Részvevők száma</i>
Budapesti HCS			
2018.04.14	Terepi program	Ócsai TK	55
2018.08.18	Terepi program	Naplás-tó	80
Hajdú-Bihari HCS			
2018.05.25	MME stand és játékos feladatok	Tiszafüredi Családi Kemping	35
Szatmár-Beregi HCS			
2018.06.30	Előadás	Cégénydányád	25
Csongrád megyei HCS			
2018.02.15	Magyarország gyíkjai előadás	Szeged, Szentgyörgyi Albert Agora	20
Komárom-Esztergom megyei HCS			
2018.04.05	békamentés	Tardos, Malom-völgy	36
2018.04.06	békamentés	Tata, Öreg-tó	44
2018.04.18	békamentés	Tata, Tardos, Tarján és Bakonyszombathely	520
2018.04.25	túravezetés, békamegfigyelés	Oroszlány, Majki-tó	67
Dombóvári HCS			
2018.06.15	4.2.1. előadások (5)	D.vár, Bonyhád, Győr..	296
Bükkői HCS			
2018-09-04	MME stand, rendezvény megnyitása	Eger, Érsekkert	2000
2018-09-28	MME stand az országos rendezvényen	Miskolci Egyetem	
2018-06-26	vetítéses előadás gyerekeknek	Eger, Bródy Sándor Könyvtár	50
2018-02-18	stand, fő téma: év madara, év hullője	Miskolc, Termelői Vásár	
2018-09-28	MME stand az országos rendezvényen	Miskolci Egyetem	85
2018-10-04	bemutató gyűűzés, madarász stand	Miskolc Állatkert és Kultúrpark	250

Idén **rajzpályázatunk** „*Magyarország gyíkjai*” címmel indult útnak. A pályázati kiírásra 332 rajz érkezett be hat különböző kategóriában (óvodás, alsó és felső tagozatos, középiskolás és felnőtt korosztály, valamint az elevenszülő gyíkról készült rajzok kategóriája). Hazánk gyíkfajait kicsik és nagyok egyéni elképzeléssel, különféle technikákkal alkották meg. A dobogósok mellett különdíjasokat is kihirdettünk, így összesen 26 fő kapott jutalmat. A díjazottak számára felajánlott, év hullőjével ékesített ajándéktárgyakat postai úton küldtük el a megadott címekre, illetve a felsős és középiskolás győzteseket az elnyert, 50%-os támogatású Herptábor-részvétellel kapcsolatban külön is megkerestük (és két díjazott kedvezményes részvételi díjjal el is jött a táborba).

Hoffmann Dóra rajza az elevenszülő gyíkról

Az Év hullőjéről az M5 Kék Bolygó műsora forgatott anyagot, ami többször volt azóta adásban, valamint számos rádióinterjút adtunk.

Zöld Forrás pályázat

A Földművelésügyi Minisztérium Zöld Forrás programjának támogatására ismét sikerrel pályáztunk, így a 2017-es év második feléve, illetve 2018 első felévet követően, 2018 második feléve és 2019 első feléve során is az Év faja programunk megvalósulását ebből a forrásból tudjuk biztosítani.

Közreműködők névsora:

Babocsay Gergely	Miklósity-Szöke Zsuzsanna
Balogh Diána	Nagy Renáta
Bancsik Barnabás	Németh Zsoltné
Becsei Katalin	Pellinger Attila
Bodnár Katalin	Péntek Attila László
Boross Emil	Roppantó Mariann
Bozóki Balázs	Skrut Ilona
Domonkosné Szemerédy Zsuzsa	Somlai Tibor
Druzbaczký Ildikó	Szepesváry Csaba
Galántai Bálint	Szóke Viktória
Gálik Csilla	Takács Péter
Gécziné Nagy Mária	Tarcsyné Lengyel Magdolna
Gilly Zsolt	Tömöri László
Halpern Ádám	Török János
Halpern Balázs	Tüski Katalin
Halpern Bálint	Valkai Borbála
Herbót Erzsébet	Vass Nándor
Katus Magdolna	Vági Balázs
Kádár András	Vörös Judit
Kálmán Róza	Wareczki Erika
Koltai Álmos	Wenner Bálint

